

Laag-Vlaanderenroute

WANDELEN IN EEN WATERWERELD

Provincie
West-Vlaanderen
Door mensen gedreven

Kwaliteit. Het zit in ons.

De Laag-Vlaanderenroute is een korte 3,1 km luswandeling in de uithoek Laag Vlaanderen langs de Leie tussen Wervik en Menen. Je komt hier naar toe om jezelf onder te dompelen in een nat verleden en een landschappelijk sterk veranderend heden. Dit stukje laag gelegen Vlaanderen doet je mijmeren over hoe het was en hoe het ooit zou kunnen zijn...

“Basflander” of Laag Vlaanderen bleef tot zeker de Eerste Wereldoorlog een wat afgezonderde, landelijke wijk tussen Menen en Wervik. De wegen lagen er tijdens de eerste helft van de vorige eeuw heel slecht bij. Het was een ganse klus om tot in “’t stee” (de stad) te raken. Zo kan je begrijpen dat de wijk lange tijd afgezonderd was van het centrum van Wervik. Veel van de inwoners hadden vaak meer contact met Busbeke dan met Wervik.

We starten de wandeling op het einde van de Bootweg aan de rand van de ingedijkte Leie. Begin de jaren 90 van de vorige eeuw had de Leie hier nog vrij spel. De leie was niet altijd in het gareel te houden, maar economische redenen dwongen de rivier in een keurslijf, strak en recht. De betonnen petroleumkade en de Bootweg zelf getuigen van een recente industriële ontwikkeling die knabbelt aan de grenzen van Laag Vlaanderen.

Met de Leie voor ons nemen we het jaagpad naar links. Parallel aan de Bootweg ligt de Pontstraat. Op het einde van deze straat richting de Leie lag er een grote vijver die verdween door de rechttrekking van de Leie. Een nog steeds aanwezige betonnen schuilplaats met schietgaten getuigt dat vele eenden hier hun laatste reis eindigden.

We stappen verder langs het jaagpad. Schepen die hier langs komen zijn beperkt in tonnenmaat tot 1350 ton, maar daar komt binnen enkele jaren verandering in. Een geplande verdieping van de Leie met 1 meter zal er voor zorgen dat 4.400 ton duwvaartkonvoeien op de Leie tussen de Schelde en de Seine kunnen varen.

a. poel in het natuurontwikkelingsgebied - b. het natte Laag Vlaanderen en 't papierekot voor de rechttrekking van de Leie - c. wilde eenden

Het valt de laatste jaren op dat er weer leven zit in de Leie! De rivier was tot voor kort een 'dode' rivier. De slechte waterkwaliteit is de laatste jaren sterk verbeterd door afkoppeling van lozingspunten van afvalwater, waterzuiveringsprojecten en strengere normen. De Leievallei, zowel in Frankrijk als in Vlaanderen, is zeer dicht bevolkt en er is een grote bedrijvigheid. De rivier was de open riool van het gebied en vooral het vis- en watervogelbestand heeft het zeer hard te verduren gehad... Als je nu om je heen kijkt dan valt het op dat het leven terug keert! Jawel, er zit weer vis in de Leie en vele watervogels weten dat!

Het infobord langs het jaagpad beschrijft de rechtekking van de Leie en het ontstaan van 'het eiland' voor Busbeke. Het midden van de Leie was, voor de rechtekking van de Leie, de grens tussen Vlaanderen en Frankrijk. De vroegere meanders (of bochten) werden na de rechtekking deels opgevuld of werden afgesneden van de huidige Leie en zijn tegenwoordig dikwijls waardevolle natuurgebiedjes. Het natte bosje wordt beheerd als klein natuurgebied door een lokale natuurliefhebber. Vandalisme in dit afgelegen stukje natuur eist jammer genoeg z'n tol.

Het overgrote deel van de Wervikse bevolking werkte op het eind van de 19de en tijdens de eerste helft van de 20ste eeuw in Noord-Frankrijk en waren dus grensarbeider. 82% van deze arbeiders vond zijn werk in de textielnijverheid. De tweede grootste groep, nl. 208 arbeiders of 9 %, werkten in de papierindustrie van Busbeke, in de volksmond 't papierekot. Je ziet de fabriek nog steeds opdoemen aan de overzijde van de Leie. Vele arbeiders trokken vanuit het centrum van Wervik met de fiets naar 't papierekot maar de minder gefortuneerden moesten de vijf kilometer te voet afleggen. De mensen van Laag Vlaanderen staken de Leie over via een veerpont. Het veerpont is nu buiten gebruik maar lag tot onlangs omgekeerd op de binnenkoer van de papierfabriek in Busbeke.

a. reiger - b. smeerwortel

a

b

Aan het bosje verlaten we het jaagpad en nemen de onverharde weg naar links. Het bosje is een stukje Frankrijk aan de Vlaamse kant van de Leie, een restant van de recht-trekking van de Leie.

Op het einde van de onverharde weg slaan we links af, de Busbekestraat in. Een drietal imkers laten hun bijen hier vrolijk zoemen en verdelen de honing lokaal onder buurtbe-woners en vrienden.

Dit stuk Busbekestraat is de rand van de laatste winterbedding van voor de rechttrek-king van de Leie. Laag Vlaanderen stond 's winters meestal onder water, zelfs tot aan de rand van de tuinen van de huizen in de Busbekestraat trad de Leie immers bij vloed uit z'n oevers. Door het indijken van de Leie komt het gebied niet langer meer onder water. De weilanden worden daardoor sneller en beter bewerkbaar, er kan meer mest gevoerd worden en weilanden kunnen omgezet worden in akkers. Omwille van deze veranderingen en een algemene verdroging van het gebied verdwijnt de typische flora van natte weiden. De vroeger algemeen voorkomende dotterbloemen in het gebied zijn nu bijna niet meer terug te vinden. En toch is er hoop! Tussen de Busbekestraat en de Leie worden beheersovereenkomsten (gericht op plantengroei) met landbouwers afgesloten waarbij er niet meer bemest wordt en later gemaaid wordt. Ook het gebruik van sproeistoffen is hier uit den boze. Het resultaat is een plaatje uit grootvaders tijd: een bloemrijk weiland met allerlei soorten grassen en kruiden. Naast voedselbron voor allerlei bijen, vlinders en andere nuttige insecten biedt het voor de wandelaar een pret-tig zicht. Door deze maatregelen kunnen wel minder koeien op de weide grazen en is bij het maaien de opbrengst kleiner. Voor dit opbrengstverlies krijgt de landbouwer een vergoeding.

We slaan na 350 m in de Busbekestraat links de onverharde buurtweg in. We komen in het gebied van beheersovereenkomsten. De stad Wervik zorgde ervoor dat er een bijko-mende poel werd aangelegd en dat er struiken en bomen (kleine landschapselementen)

a. buurtweg in Laag Vlaanderen - b. boerewormkruid

werden aangeplant. Het infobord vertelt u waarom poelen in het gebied zo belangrijk zijn. We vragen met aandrang om niet van de buurtweg af te gaan, de percelen zijn privébezit.

We wandelen terug naar de Busbekestraat en vervolgen onze weg naar links. Sta even stil bij de hoeve links op de hoek. Delen van deze hoeve dateren nog uit de Spaanse periode en zijn 500 jaar oud. Toen was het een walhoeve (walgracht rond de hoeve) die 's winters onder water kwam te staan. Er waren voorzieningen om houten planken aan te brengen boven het waterniveau zodat de hoeve leefbaar bleef in deze natte periode. In de tuin van een huis in deze straat bevindt er zich ook nog een Spaanse waterput, een relict uit dezelfde periode maar niet te zien vanaf de straat.

Aan de 'Spaanse hoeve' slaan we links af. Let aan de rechterkant van de straat op de overblijfselen van een brughoofd van een paalbrug naar Busbeke over de Leie die de Duitse bezetter tijdens Eerste Wereldoorlog bouwde. Duitsers ontwikkelden trouwens heel wat bedrijvigheid in Laag-Vlaanderen tussen 1914 en 1918. Op de open vlaktes bevonden zich schietstanden en militairen hadden zelfs een geïmproviseerd 'zwembad' in de Leie geïnstalleerd. De lokale bevolking had het hard te verduren. Opeisingen, honger, de dagelijkse oorlogsdreiging zorgden voor de nodige zorgen.

We wandelen verder tot het einde van de verharde weg. Op Laag-Vlaanderen ontwikkelde zich een eigen gezelschaps- en ontspanningsleven in en om de vele baan- en landelijke cafés. Deze waren alom tegenwoordig in deze buurt. Ze vormden meestal één van de weinige vormen van ontspanning voor de mannen uit de buurt. De klanten bestonden vooral uit dorstige boeren of boereknechten, bootlossers en vlassers. Bij sommige herbergen was het minder om de vlassers te doen maar eerder om de voorbijtrekkende voerlui of sloopstrekkers. Aan de voorgevel van

a. Spaanse waterput - b. zwembad in de Leie bij busbeke 1915

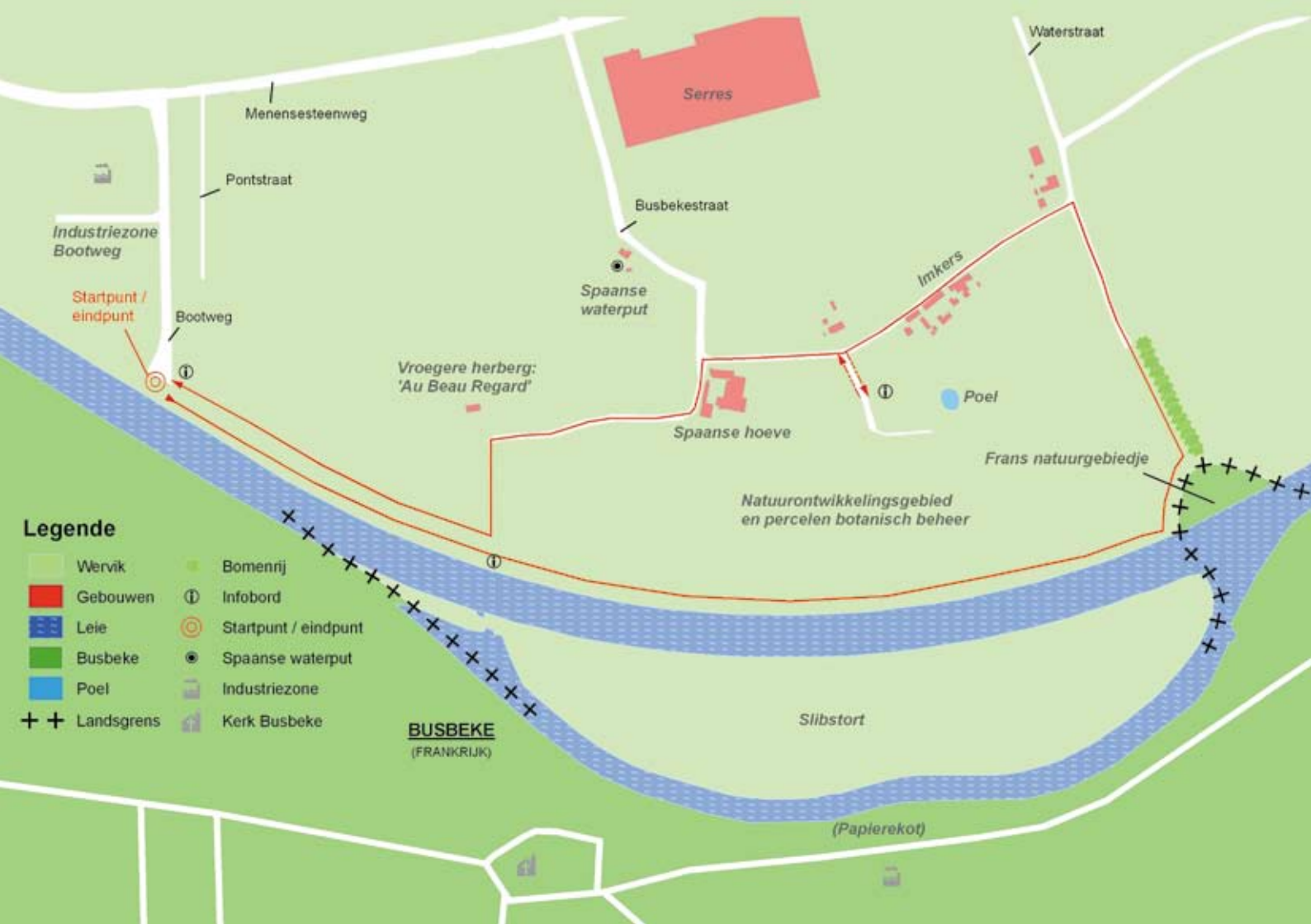
deze cafés werden de paarden vastgebonden aan de voorziene ringen en konden de geleiders genieten van een goede pint bier. Enkele andere cafés leefden dan weer van grensarbeiders en Fransen. Veel van hen werkten in 't Papierekot of de textielindustrie van Busbeke en gebruikten het veerpont om de Leie over te steken. De zondag na de hoogmis deden de mensen uit Laag-Vlaanderen vaak wat 'commissies' (boodschappen) in Busbeke en staken ze, samen met vele Fransen, de Leie over om in de cafés een pintje te drinken. De Fransen deden op hun beurt hun 'inkopen' aan Belgische zijde. Verscheidene cafés waren, wat in die tijd heel gebruikelijk was, zowel herberg als kruidenierszaak.

Het huis op de rechterkant was de voormalige herberg 'Au Beau Regard'. Deze herberg dichtbij het veerpont was een ware trekpleister voor de douaniers. Naast 'Au Beau Regard' was een houten zitbank van waarop de 'kommiezen' (douaniers) konden nazien of er niet meer dan een half pakje 'Wervikschen tobak' of snuif meegenomen werd. Deze herberg was ook de plaats waar de "blauwers" (smokkelaars) kwamen om onmisbare inlichtingen van de café-eigenaars, de klanten en zelfs de douaniers te ontfutselen. Zo trokken geregeld vrouwen met hun haar vastgebonden in hun 'korset' naar Busbeke om hun goederen te ruilen voor alcoholische dranken of geld. Het portaal van de kerk van Busbeke was de ruilplaats voor smokkelwaar.

We wandelen verder langs de onverharde buurtweg richting jaagpad. Aan het jaagpad slaan we rechts af en eindigen we de wandeling aan het vertrekpunt.

Interactieve plaatsen met infopaneel (zie plan):

- * startpunt Bootweg
- * jaagpad Leie
- * buurtweg in Busbekestraat

Legende

- Wervik
- Gebouwen
- Leie
- Busbeke
- Poel
- Landsgrens
- Bomenrij
- i Infobord
- o Startpunt / eindpunt
- Spaanse waterput
- Industriezone
- Kerk Busbeke

BUSBEKE
(FRANKRIJK)

(Papierekot)

Inlichtingen

Toerisme Wervik

Koestraat 63 • 8940 Wervik

T 056 31 49 29 • toerisme@wervik.be

www.wervik.be - www.nationaaltabaksmuseum.be

Of

Milieudienst Wervik

Sint-Maartensplein 16 • 8940 Wervik

T 056 30 01 34 • milieu@wervik.be

*De route is niet bewegwijzerd - Laarzen zijn op een deel van het parcours aan te raden bij regenweer
Geschikt voor buggy's afhankelijk van de weersomstandigheden*

Met de steun van de
Vlaamse overheid

